

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

8 септември 2011 година*

По съединени дела C-89/10 и C-96/10

с предмет преюдициални запитвания, отправени от Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Белгия) с актове, съответно от 29 и 12 януари 2010 г., постъпили в Съда на 17 и 22 февруари 2010 г., в рамките на производствата по дела

Q-Beef NV (C-89/10)

срещу

Belgische Staat,

и

Frans Bosschaert (C-96/10)

срещу

Belgische Staat,

* Език на производството: нидерландски.

Vleesgroothandel Georges Goossens en Zonen NV,

Slachthuizen Goossens NV,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: г-н J.-C. Bonichot, председател на състав, г-н L. Bay Larsen, г-жа С. Toader (докладчик), г-жа А. Prechal и г-н Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: г-н N. Jääskinen,
секретар: г-жа С. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 3 февруари 2011 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Q-Beef NV и г-н V. Bosschaert, от адв. J. Arnauts-Smeets, advocaat,

— за Vleesgroothandel Georges Goossens en Zonen NV и Slachthuizen Goossens NV, от адв. А. D'Halluin и адв. F. van Remoortel, advocaten,

- за белгийското правителство, от г-н J.-C. Halleux, в качеството на представител, подпомаган от адв. Y. Vastersavendts и адв. E. Jacubowitz, advocaten,

- за Европейската комисия, от г-н S. Thomas и г-н H. van Vliet, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 26 май 2011 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалните запитвания се отнасят до съответствието с принципите на равностойност и ефективност, произтичащи от правото на Съюза, на специалния петгодишен давностен срок, предвиден от вътрешното право на Кралство Белгия, както и до определянето на началния момент на този срок.

- 2 Преюдициалните запитвания са отправени в рамките на спорове от една страна, между Q-Beef NV (по-нататък „Q-Beef“) и Belgische Staat [белгийската държава], (C-89/10), и от друга страна, между г-н Bosschaert, Belgische Staat и Vleesgroothandel Georges Goossens en Zonen NV и Slachthuizen Goossens NV (наричани по-нататък „Дружествата Goossens“) (C-96/10), които се отнасят до възможността да се приложи петгодишен давностен срок за исканията към белгийската държава за възстановяване на вноските, направени в полза на Фонда за здравето и производството на животни (наричан по-нататък „Фондът“).

Правна уредба

Национална правна уредба на Фонда

Правната уредба от 1987 г.

- 3 Законът за здравето на животните от 24 март 1987 г. (*Moniteur belge* от 17 април 1987 г., стр. 5788, наричан по-нататък „Законът от 1987 г.“) установява режим на финансиране на помощи, свързани с борбата с болестите по животните, както и с подобряването на хигиената, здравето и качеството на животните и животинските продукти (наричан по-нататък „режимът от 1987 г.“). Съгласно член 2 от този закон неговата цел е „борбата с болестите по животните, за да се издигне равнището на общественото здраве и икономическото благополучие на държателите на животни“.
- 4 Член 32, параграф 2 от Закона от 1987 г. гласи:

„[Фондът] се създава към Министерството на земеделието [...]. Този фонд има за цел да подпомогне финансирането на обезщетения, субсидии и други помощи в борбата с болестите по животните, както и подобряването на хигиената, здравето и качеството на животните и на животинските продукти. Фондът се формира от:

- 1° Задължителните вноски, наложени на физическите или юридически лица, които произвеждат, преработват, транспортират, обработват, продават или пускат в продажба животни;

[...]

Ако задължителната вноска е събрана от лицата, които преработват, транспортират, обработват, продават или пускат в продажба животни или животински продукти, тя се прехвърля върху всяка сделка до етапа на производителя“.

- 5 Законът от 1987 г. оправомощава краля да определя с указ размера на тези задължителни вноски, както и начините за тяхното събиране. С кралски указ от 11 декември 1987 г. относно задължителните вноски във Фонда за здравето и производството на животни (*Moniteur belge* от 23 декември 1987 г., стр. 19317, наричан по-нататък „указът от 1987 г.“) в тежест на кланиците и износителите е определена задължителна вноска за всяко заклано или изнесено след 1 януари 1988 г. говедо, теле или свиня. Задължителните вноски, наложени на кланиците и на износителите, се прехвърлят от тях върху доставчика на животните, който евентуално ги прехвърля върху продавача, като по този начин се следва веригата до производителя. Законът и указът от 1987 г. впоследствие са изменени няколко пъти. За нито един от тези актове Комисията не е уведомена по реда на член 93, параграф 3 от Договора за ЕИО (по-късно член 93, параграф 3 от Договора за ЕО, понастоящем — член 88, параграф 3 ЕО).

Законът от 1998 г.

- 6 След като с Решение 91/538/ЕИО на Комисията 7 май 1991 година относно Фонда за здравето и производството на животни в Белгия от (ОВ L 294, стр. 43) режимът от 1987 г. е обявен за несъвместим с общия пазар, по силата на Закона за създаването на бюджетен фонд за здравето и качеството на животните и на животинските продукти от 23 март 1998 г. (*Moniteur belge* от 30 април 1998 г., стр. 13469, наричан по-нататък „Законът от 1998 г.“) този режим е отменен и заменен с нов режим (наричан по-нататък „режимът от 1998 г.“), който включва нова система на задължителни вноски с обратно действие, считано от 1 януари 1988 г., както и един нов фонд — Бюджетен фонд за здравето и качеството на животните и на животинските продукти (наричани по-нататък заедно с Фонда

на режима от 1987 г. „Фондът“). Режимът от 1998 г. се различава от режима от 1987 г. главно по това, че премахва вноските за внос на животни и обявява за неизискуеми вноските за животни за износ, считано от 1 януари 1997 г.

- 7 Член 5 от Закона от 1998 г. предвижда, че Фондът се формира преди всичко от вноски, наложени от краля на физическите или юридическите лица, които произвеждат, преработват, транспортират, обработват, продават или пускат в продажба животни или животински продукти.
- 8 Член 14 от Закона от 1998 г. задължава с вноски кланиците и износителите. Размерът на тези вноски варира в зависимост от периода, за който те се дължат. Според текста на този член:

„Установяват се следните задължителни вноски за кланиците и износителите:

[...].

Тези задължителни вноски се прехвърлят към производителя.

Тези задължителни вноски се дължат само за национални животни. Те не се дължат за внос на животни. Те вече са недължими за животните за износ, считано от 1 януари 1997 г.

Задължителните вноски, които са заплатени след 1 януари 1988 г. за внос на животни на основание на [указа от 1987 г.], изменен с кралски укази от 8 април 1989 г., от 23 ноември 1990 г., от 19 април 1993 г., от 15 май 1995 г., от 25 февруари

1996 г. и от 13 март 1997 г., се възстановяват на кредиторите, които докажат, че задължителните вноски за внос на животни са били заплатени от тях, че тези задължителни вноски не са били прехвърлени от тях към производителя или че тяхното прехвърляне е отменено и те са платили всички задължителни вноски за националните животни, включително за изнесените животни за клане, за отглеждане и за производство на храни“.

- 9 Членове 15 и 16 от Закона от 1998 г. задължават с вноски стопаните на свинеферми, както и млекопроизводителите и лицензираните продавачи на млечни продукти.
- 10 Член 17, втора алинея от Закона от 1998 г. предвижда правна възможност за пълно прихващане между вземанията от вноските, направени по силата на режима от 1987 г., и вноските, дължими по силата на режима от 1998 г.

Национална правна уредба на исковете за възстановяване на платени без основание суми и на давността

- 11 Член 1376 от Граждански кодекс има следното съдържание:

„Който е получил нещо без правно основание, поради грешка или съзнателно, е длъжен да го върне на онзи, от когото го е получил недължимо“.

- 12 Член 2262а параграф 1, първа алинея от Гражданския кодекс, изменен със Закон от 10 юни 1998 г., влязъл в сила на 27 юли 1998 г., предвижда:

„Всички иски за вземания се погасяват с изтичане на десетгодишна давност“.

- 13 Член 2244, първа и втора алинея от Гражданския кодекс, които определят главните основания за прекъсване на давността, предвиждат:

„Давността в гражданските правоотношения се прекъсва, когато на този, в чиято полза тече давност, се връчи призовка за явяване по дело, призовка за доброволно изпълнение или съобщение за запор или възбрана.

Призовката за явяване по дело прекъсва давността до произнасяне на окончателно решение“.

- 14 Член 100, 1° от съгласуваните закони от 17 юли 1991 г. за държавното счетоводство (*Moniteur belge* от 21 август 1991 г., стр. 17960, наричани по-нататък „съгласувани закони за счетоводството“) гласи:

„Освен в случаите на погасяване на вземания на основание други нормативни или договорни разпоредби в тази област, считат се за погасени по давност и остават изцяло в полза на държавата:

1° вземанията, които е трябвало да бъдат предявени в установен със закон или с подзаконов акт срок и които не са предявени в продължение на пет години, считано от 1 януари на бюджетната година, през която те са възникнали;

[...]“.

- 15 Член 101 от съгласуваните закони за счетоводството гласи:

„[...] Предявяването на иск прекъсва давността до произнасянето на окончателно решение“.

- 16 Относно давността по обратния иск [за отговорност при съдебно отстранение] член 2257 от Гражданския кодекс предвижда:

„Давност не тече:

[...]

по обратния иск [за отговорност при съдебно отстранение], докато тече съдебното производство за евикция;

[...]“.

Производство пред Комисията

- 17 По реда на предвидената в член 93 от Договора процедура с Решение 91/538 Комисията установява, че режимът от 1987 г. е несъвместим с общия пазар по смисъла на член 92 от Договора за ЕИО (по-късно член 92 от Договора за ЕО, понастоящем след изменение член 87 ЕО) и затова повече не може да се прилага, доколкото мерките или задължителните вноски засягат също така, на етапа на клането, животни и продукти, произхождащи от други държави членки.
- 18 С писма от 7 декември 1995 г. и от 20 май 1996 г., в съответствие с член 93 параграф 3 от Договора, Кралство Белгия уведомява за проект на законодателни мерки, насочени към отмяна на режима от 1987 г. и неговата замяна с нов режим.

- 19 Този законопроект, който по-късно се превръща в Закона от 1998 г., предвижда разрешение на проблема за облагането с такса за внос на животни, което принуждава Комисията с Решение 91/538 да обяви режима от 1987 г. за несъвместим с общия пазар.
- 20 Споменатият законопроект е обявен за съвместим с общия пазар с решение на Комисията от 30 юли 1996 г. за разрешаване на държавните помощи при прилагане на разпоредбите на членове [87] и [88] от Договора за ЕО (ОВ С 1, 1997 г., стр. 2).

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Дело C-89/10

- 21 Q-Beef е белгийско предприятие, което търгува с животни и което по-специално изнася животни. Във връзка с осъществявания износ то прави различни вноски в полза на Belgische Staat на основание на правната уредба на Фонда. В това отношение според неговите твърдения за периода между януари 1993 г. и април 1998 г. предприятието е внесло общата сума от 137 164 EUR, която иска да му бъде възстановена от Belgische Staat.
- 22 След като с Решение от 21 октомври 2003 г. по дело Van Calster и др. (C-261/01 и C-262/01, Recueil, стр. I-12249) е установено, че в никакъв случай не може да се придава обратно действие на Закона от 1998 г. за периода, предшестваш приемането на решението от 2 април 2007 г., с което Комисията обявява за съвместим с общия пазар проекта на този закон, Q-Beef предявява иск пред Rechtbank van eerste aanleg te Brussel срещу Belgische Staat за възстановяване на разглежданите вноски.

23 Според запитващата юрисдикция, в съответствие с член 100, 1° от съгласуваните закони за счетоводството, петгодишният давностен срок за вземането на Q-Beef към Belgische Staat започва да тече от 1 януари на бюджетната година, през която то е възникнало, в случая — годината на влизане в сила на Закона от 1998 г., а именно 1 януари 1998 г., когато с този текст се установява възможността за прихващане между дължимите вноски по новия режим и вземането, произтичащо от внесените по силата на режима от 1987 г. вноски, и изтича в полунощ на 31 декември 2002 г. Тъй като Belgische Staat е призована на 2 април 2007 г., от гледна точка на вътрешното белгийско право вземането на Q-Beef към Belgische Staat е погасено по давност. Според тази юрисдикция и в противоречие с поддържаното от Q-Beef, Решение по дело Van Calster и др., посочено по-горе, имало само декларативен ефект спрямо вътрешното право и не можело да постави начало на нов давностен срок.

24 При тези условия Rechtbank van eerste aanleg te Brussel решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Съставлява ли общностното право пречка за националния съд да приложи петгодишния давностен срок, предвиден от вътрешното право за вземания към държавата по искове за връщане на внесени без основание такси, които са заплатени на държава членка на основание смесена система на помощи и такси, която се е оказала не само частично незаконосъобразна, а и частично несъвместима с общностното право, и които вноски са били направени преди влизане в сила на новата система на помощи и задължителни вноски, заместила първата и която Комисията с окончателното си решение е провъзгласила за съвместима с общностното право, но не и когато вноските са установени с обратно действие за период, предшестваш датата на това решение?

2) Съставлява ли общностното право пречка за една държава членка да се позове успешно на национални давностни срокове, които, за разлика от общите правила на вътрешното право, са особено благоприятни за нея, за да се защити в хода на производство, образувано срещу нея от частноправен

субект, търсещ защита на свои права, произтичащи от Договора за ЕО, в случаи като описания от националния съд, в който тези особено благоприятни давностни срокове водят до невъзможност за връщане на такси, заплатени на държавата членка на основание на смесена система на помощи и такси, която се е оказала не само частично незаконосъобразна, а и частично несъвместима с общностното право, след като Съдът на Европейските общности е установил несъвместимостта с общностното право едва след изтичане на тези особено благоприятни давностни срокове, макар и незаконосъобразността да е съществувала преди това?“.

Дело C-96/10

25 Г-н Bosschaert е земеделец, който за периода от 1989 г. до 1996 г. за закланите за собствени нужди животни внася на дружествата Goossens вноски, предназначени за Фонда. Той прави вноските в Vleesgroothandel Georges Goossens en Zonen NV, което от своя страна ги прехвърля на Slachthuizen Goossens NV, което в крайна сметка ги внася във Фонда. Г-н Bosschaert претендира връщането на тези вноски в размер на общата сума от 38 842,46 EUR с мотива, че тяхното събиране е незаконосъобразно поради противоречие на съответното законодателство с правото на Съюза.

26 На 31 юли 2007 г. след постановяване на Решение по дело Van Calster и др., посочено по-горе, г-н Bosschaert предявява иск пред Rechtbank van eerste aanleg te Brussel с главно искане срещу белгийската държава за връщане на недължимо платените от него вноски, а при условия на евентуалност, ако прекият иск срещу Belgische Staat бъде отхвърлен, срещу дружествата Goossens.

- 27 С писмените си становища, представени на 21 ноември 2007 г. в рамките на споменатото производство, дружествата Goossens предявяват два инцидентни иска срещу Belgische Staat, а именно, от една страна, обратен иск [за отговорност при съдебно отстранение], ако те бъдат осъдени да възстановят събраните от г-н Bosschaert вноски, и от друга страна, иск за възстановяване на вноските, които те самите са платили на Фонда.
- 28 Както по дело C-89/10 запитващата юрисдикция изтъква, че от гледна точка на белгийското вътрешно право исковете на г-н Bosschaert и на дружествата Goossens срещу Belgische Staat са погасени по давност. Тя счита също така, че обратно на поддържаното от г-н Bosschaert и от дружествата Goossens, Решение по дело Van Calster и др., посочено по-горе, има чисто декларативен ефект, защото то не установява липса на основание за направените плащания, а се ограничава само да установи, че таксите са незаконосъобразни, доколкото те са наложени с обратно действие.
- 29 Тъй като предявените от г-н Bosschaert срещу предприятията Goossens икове обаче са квалифицирани като „искове за вземания“, те се погасяват с десетгодишна давност. Този срок, установен за исковете между частноправни субекти със Закона от 10 юни 1998 г., с който се изменя Гражданският кодекс, започва да тече едва от 27 юли 1998 г., датата на влизане в сила на този закон. Следователно към 31 юли 2007 г., когато са заведени тези икове, давността не е изтекла. Що се отнася до непреките обратни икове на предприятията Goossens срещу Belgische Staat, предявени на 21 ноември 2007 г., те не били а fortiori погасени по давност, защото са следствие от исковете на г-н Bosschaert, предявени през юли 2007 г.
- 30 При тези условия Rechtbank van eerste aanleg te Brussel решава да спре производството и да постави на Съда три преюдициални въпроса, като текстовете на първия и третия от тях са идентични съответно с първия и втория въпрос по дело C-89/10, както те са възпроизведени в точка 24 от настоящето решение, а вторият е формулиран, както следва:

„Допуска ли общностното право в случаите, в които държава членка налага такси на частноправен субект, който на свой ред е длъжен да прехвърли тежестта за тяхното плащане на други частноправни субекти, с които поддържа търговски отношения в сектор, в който държавата членка е установила смесена система, изградена от помощи и от такси, а впоследствие тази система се оказва не само частично незаконосъобразна, но и частично несъвместима с общностното право, по силата на националните разпоредби по отношение на тези частноправни субекти да се прилага по-кратък давностен срок за връщане от държавата членка на вноски, получени от нея в противоречие с общностното право, ако тези частноправни субекти разполагат с по-дълъг давностен срок за предявяване на иск за връщане на същите вноски срещу частноправен субект, действал в качеството на посредник, доколкото този посредник може да се окаже в положение, при което предявеният срещу него иск да не бъде погасен по давност, за разлика от предявения срещу държавата членка иск, и затова срещу този посредник биха могли да предявят иски и други субекти и евентуално може да се наложи той да предяви обратен иск срещу държавата членка, но да не разполага с възможност да претендира обратно от същата държава членка вноските, които самият той е правил пряко на последната?“

- 31 С определение на председателя на Съда от 6 април 2010 г. дела C-89/10 и C-96/10 са съединени за целите на писмената и устната фаза на производството и на съдебното решение.

По преюдициалните въпроси

Предварителна бележка

- 32 От постоянната съдебна практика следва, че при липса на правна уредба на Съюза в дадена област във вътрешния правен ред на всяка държава членка трябва да се посочат компетентните юрисдикции и да се определят процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата

на правата, които страните в процеса черпят от правото на Съюза, доколкото тези правила не са по-неблагоприятни от тези, които уреждат подобни съдебни производства, основани върху вътрешното право (принцип на равностойност), и доколкото не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективността) (вж. по-специално Решение от 19 май 2011 г. по дело Iaiа и др. C-452/09, Сборник, стр. I-4043, точка 16 и цитираната съдебна практика).

По първия въпрос по дела C-89/10 и C-96/10

- 33 С този въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали при обстоятелства като тези в главното производство правото на Съюза допуска прилагане на петгодишния давностен срок, предвиден от вътрешния правен ред за вземания към държавата, по отношение на иски за връщане на такси, внесени без основание, в нарушение на правото на Съюза, въз основа на „смесената система на помощи и такси“.
- 34 В това отношение е важно да се напомни, че при липса на хармонизирани правила, уреждащи възстановяването на такси, наложени в нарушение на правото на Съюза, държавите членки запазват правото да прилагат процесуалните правила, предвидени от техния вътрешен правен ред, по-специално в материята за преклузивните срокове, като спазват принципите на равностойност и ефективност.
- 35 В случая се оказва, че принципът на равностойност няма да бъде нарушен, ако петгодишният давностен срок се прилага за всички вземания към Belgische Staat и неговата приложимост не се поставя в зависимост от това дали тези вземания произтичат от нарушение на националното право или на правото на Съюза, което запитващата юрисдикция трябва да провери.

- 36 Що се отнася до принципа на ефективност, Съдът приема, че определянето на разумни преклузивни срокове за предявяване на иск в интерес на правната сигурност, осигуряващи закрила както на заинтересованото лице, така и на съответната администрация, е съвместимо с правото на Съюза. В действителност такива срокове не могат да направят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза, дори ако по дефиниция изтичането на тези срокове води до частично или пълно отхвърляне на предявения иск (вж. Решение по дело Iaia и др., посочено по-горе, точка 17 и цитираната съдебна практика). В това отношение, като пример, национален преклузивен тригодишен срок се счита за разумен (вж. в този смисъл Решение от 15 април 2010 г. по дело Barth, C-542/08, Сборник, стр. I-3189, точка 29).
- 37 Както произтича от актовете за преюдициални запитвания, не се спори, че приложимият давностен срок е петгодишен, който при липса на особени обстоятелства, сведени до знанието на Съда, не би могъл да се счита за противоречащ на принципа на ефективност.
- 38 Следователно на първия въпрос по дела C-89/10 и C-96/10 следва да се отговори, че при обстоятелства като тези в главното производство правото на Съюза допуска прилагането на петгодишния давностен срок, предвиден във вътрешния правен ред за вземанията към държавата по искове за връщане на такси, внесени без основание, в нарушение на посоченото право, въз основа на „смесена система на помощи и такси“.

По втория въпрос по дело C-96/10

- 39 С този въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи при обстоятелства като тези в главното производство дали правото на Съюза допуска национална правна уредба, която предоставя на частноправния субект по-дълъг срок, за да получи възстановяване на такси от друг частноправен субект, действал в качеството си на посредник, на когото той ги е внесъл и който ги е платил на държавата за сметка на първия, при положение че, ако беше

внесъл тези такси пряко на последната, искът на първия частноправен субект би бил погасен в по-кратък срок.

- 40 В случая според запитващата юрисдикция исковете за възстановяване на сумите на г-н Bosschaert и на дружествата Goossens срещу държавата са погасени по давност поради изтичане на специалния петгодишен давностен срок за вземания към държавата, докато искът на г-н Bosschaert срещу тези дружества не е погасен по давност, защото е бил заведен преди изтичане на десетгодишния давностен срок, приложим за възстановяване на платени без основание суми между частноправни субекти.
- 41 В този контекст следва да се припомни, че според постоянната практика на Съда правото на Съюза не забранява на държавата членка да противопоставя по заведени срещу нея искове за възстановяване на такси, събрани в нарушение на правото на Съюза, национален тригодишен преклузивен срок, който е изключение от общия режим за възстановяване на платено без основание между частноправни субекти и е по-благоприятен, щом като този преклузивен срок се прилага по един и същ начин както за исковете за възстановяване на такси, които се основават на правото на Съюза, така и за тези, които се основават на вътрешното право (вж. Решение от 15 септември 1998 г. по дело Edis, C-231/96, Recueil, стр. I-4951, точка 39 и Решение по дело Spas, C-260/96, Recueil, стр. I-4997, точка 23, както и Решение от 10 септември 2002 г. по дело Prisco и CASER, C-216/99 и C-222/99, Recueil, стр. I-6761, точка 70).
- 42 Освен това като цяло давностните срокове изпълняват функцията да гарантират правната сигурност в защита както на данъчнозадълженото лице, така и на съответната администрация (вж. в този смисъл Решение по дело Edis, посочено по-горе, точка 35 и Решение от 28 октомври 2010 г. по дело SGS Belgium и др., C-367/09, Сборник, стр. I-10761, точка 68). Съдът се е произнесъл също така, че принципът за ефективност не е нарушен в случай на национален давностен срок, който се приема за по-изгоден за фискалната администрация от приложимия за частноправните субекти давностен срок (вж. в този смисъл Решение от 8 май 2008 г. по дело Ecotrade, C-95/07 и C-96/07, Сборник, стр. I-3457, точки 49—54).

- 43 Принципът на ефективност би бил нарушен обаче в хипотезата, при която дружествата Goossens не биха имали нито правото да получат възстановяване на разглежданата такса в продължение на пет години, нито след заведен по-късно, след изтичане на разглеждания срок, иск от г-н Bosschaert срещу споменатите дружества, нито възможността да предявят претенциите си срещу държавата, така че последиците от недължимите плащания, които се търсят от държавата, биха били понесени единствено от дружествата посредници.
- 44 Освен това в главното производство според запитващата юрисдикция и обратно на поддържаното от белгийското правителство в писменото му становище, ако дружествата Goossens бъдат осъдени да възстановят получените от тях недължими вноски на г-н Bosschaert, те биха могли да получат тези суми от държавата, като ангажират отговорността ѝ не чрез иск срещу нея за възстановяване на платеното без основание, който е погасен в петгодишния срок, а чрез обратен иск за лично задължение. Действително според запитващата юрисдикция обратните иски на дружествата Goossens, предявени на 21 ноември 2007 г. срещу Belgische Staat, не са погасени по давност.
- 45 Следователно на втория въпрос по дело C-96/10 следва да се отговори, че при обстоятелства като тези в главното производство правото на Съюза допуска национална правна уредба, която определя на частноправния субект по-дълъг срок, за да получи възстановяване на такси от друг частноправен субект, действал в качеството си на посредник, на когото ги е внесъл недължимо и който ги е платил на държавата за сметка на първия, докато, ако беше внесъл тези такси пряко на държавата, искът на този частноправен субект за възстановяване на сумата би бил погасен в по-кратък срок, който би бил дерогация от общия режим за възстановяване на платеното без основание, щом като частноправните субекти, които са действали като посредници, могат ефективно да поискат от държавата така възстановените на други частноправни субекти суми.

По втория въпрос по дело C-89/10 и по третия въпрос по дело C-96/10

- 46 С тези въпроси запитващата юрисдикция иска да разбере по същество дали при обстоятелства като тези в главното производство установяването от Съда на несъвместимост на обратното действие на разглежданата национална правна уредба с правото на Съюза в решение, постановено в отговор на преюдициално запитване, оказва влияние върху началния момент на давностния срок, предвиден от вътрешния правен ред, за исковете за вземания срещу държавата.
- 47 На първо място, следва да се уточни, както изтъква генералният адвокат в точка 55 от заключението си, че началният момент на давността поначало зависи от националното право. Действително, съгласно постоянната съдебна практика евентуално установеното от Съда нарушение на правото на Съюза по принцип е без значение за началния момент на давностния срок (вж. Решение по дело *Iaia*, посочено по-горе, точка 22 и посочената съдебна практика).
- 48 На второ място, обратно на поддържаното от ищите в главното производство и съгласно трайно установената съдебна практика, постановеното в производството по преюдициално запитване решение има не конститутивно, а чисто декларативно действие, вследствие на което то произвежда действие от датата на влизане в сила на тълкуваната норма (вж. Решение от 12 февруари 2008 г. по дело *Kempfer*, C-2/06, Сборник, стр. I-411, точка 35 и цитираната съдебна практика).
- 49 Вярно е, че що се отнася до началния момент, от който започва да тече давностният срок, Съдът приема, че до момента на правилното транспониране на директивата държавата членка, извършила нарушението, не може да се позове на просрочването на съдебния иск, предявен срещу нея от частноправен субект за защита на предоставените му с разпоредбите на тази директива права, и че срокът за предявяване на иск по националното право може да започне да тече едва от тази дата (вж. Решение от 25 юли 1991 г. по дело *Emmott*, C-208/90, Recueil, стр. I-4269, точка 23).

- 50 След това обаче, съгласно постоянната съдебна практика след Решение по дело Emmot, посочено по-горе, Съдът допуска възможността при предявяване на иск срещу нея извършилата нарушение държава членка да се позове на изтичането на преклузивен срок — дори когато към датата на подаване на исканията все още не е било налице правилно транспониране на въпросната директива — като постановява, че разрешението, възприето в Решение по дело Emmott, посочено по-горе, е било обосновано от конкретните обстоятелства по делото, при което изтичането на преклузивния срок е лишило напълно ищеца по главното производство от възможността да се позове на своето право по силата на съответната директива (вж. Решение по дело Iaia, посочено по-горе, точка 19 и цитираната съдебна практика).
- 51 В това отношение Съдът уточнява, че правото на Съюза допуска национален орган да се позове на изтичането на разумен давностен срок, извън случаите, в които поведението на националните органи, съчетано със съществуването на преклузивен срок, е довело до пълно лишаване на лицето от възможността да защити своите права пред националните юрисдикции (вж. в този смисъл Решение по дело Barth, посочено по-горе, точка 33, както и Решение по дело Iaia и др., посочено по-горе, точка 21).
- 52 Според запитващата юрисдикция в главните производства давностният срок е започнал да тече на 1 януари 1998 г. и е изтекъл на 31 декември 2002 г., докато Решение по дело Van Calster и др., посочено по-горе, е произнесено на 21 октомври 2003 г. или значително по-късно след изтичането на специалния петгодишен давностен срок. Определянето на 1 януари 1998 г. за начален момент, от който е започнал да тече споменатият срок, обаче не е било от естество да лиши напълно заинтересованите лица от възможността да изтъкнат пред националните юрисдикции правата, които те черпят от правото на Съюза, както се посочва в съдебните искове, предявени пред белгийските съдилища, по делото, по което е постановено Решение Van Calster и др.
- 53 С оглед на гореизложените съображения на втория въпрос по дело C-89/10 и на третия въпрос по дело C-96/10 следва да се отговори, че при обстоятелства като тези в главното производство установяването от Съда на несъвместимост на обратното действие на разглежданата национална правна уредба с правото на Съюза в решение, постановено в отговор на преюдициално запитване, не оказва

влияние върху началния момент на давностния срок, предвиден във вътрешния правен ред по отношение на исковете за вземания срещу държавата.

По съдебните разноски

- ⁵⁴ С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

- 1) При обстоятелства като тези в главното производство правото на Съюза допуска прилагането на петгодишния давностен срок, предвиден във вътрешния правен ред за вземанията към държавата по искове за връщане на такси, внесени без основание, в нарушение на посоченото право, въз основа на „смесена система на помощи и такси“.
- 2) При обстоятелства като тези в главното производство правото на Съюза допуска национална правна уредба, която определя на частноправния субект по-дълъг срок, за да получи възстановяване на такси от друг частноправен субект, действал в качеството си на посредник, на когото ги е внесъл недължимо и който ги е платил на държавата за сметка на първия, докато, ако беше внесъл тези такси пряко на държавата, искът за възстановяване на сумата на този частноправен субект би бил погасен в по-кратък срок, който би бил дерогация от общия режим за възстановяване на платеното без основание, щом като частноправните

субекти, които са действали като посредници, могат ефективно да поискат от държавата така възстановените на други частноправни субекти суми.

- 3) При обстоятелства като тези в главното производство установяването от Съда на несъвместимост на обратното действие на разглежданата национална правна уредба с правото на Съюза в решение, постановено в отговор на преюдициално запитване, не оказва влияние върху началния момент на давностния срок, предвиден във вътрешния правен ред по отношение на исковете за вземания срещу държавата.**

Подписи